

Opleiding Bovendonk

Priester- en Diakenopleiding Bovendonk, Hofstraat 8, 4741 AK Hoeven

*Rembrandt van Rijn, De terugkeer van de verloren zoon (circa 1668, detail).
Hermitage – St. Petersburg.*

“Wees barmhartig zoals de Vader.” In de bul waarin paus Franciscus het Heilig Jaar van Barmhartigheid aankondigt, schrijft hij dat de barmhartigheid van God geen een abstract idee is, maar een concrete werkelijkheid. God openbaart zijn liefde zoals die van een vader en een moeder, die vanuit het diepste van hun wezen bewogen raken om hun kind.

Met de barmhartigheid brengt de paus ons tot één van de kernkwaliteiten van God. Reeds aan Mozes openbaart God zich als een barmhartige God: “De Heer is een barmhartige en medelijdende God, lankmoedig, groot in liefde en trouw” (Exodus 34,6). In de persoon van Jezus Christus krijgt deze barmhartigheid letterlijk vlees en bloed. Jezus sprak niet alleen mooi over barmhartigheid, zoals in de parabel van de barmhartige Samaritaan, maar Hij beoefende de barmhartigheid ook door mensen vrij te spreken van hun zonden of ze te genezen van ziekten en allerlei kwalen.

Als wij vandaag mensen tot priester en diaken opleiden, dan leiden we geen functionarissen op, maar mannen, die allereerst zelf door de barmhartigheid van God zijn aangeraakt om vervolgens in de dienst van die barmhartigheid geplaatst te worden. De priester en diaken krijgen daarbij ieder een eigen taak.

De priester krijgt bij de wijding de volmacht om in de bediening van de sacramenten de barmhartigheid van God te bemiddelen en om het volk Gods naar Zijn barmhartigheid te leiden. De diaken heeft als specifieke opdracht om in de dienst aan de mensen, en vooral de mensen aan de rand, de barmhartigheid van God zichtbaar en ervaarbaar te laten worden.

Hoewel de wijding tot sacramenteel-objectief handelen begenadigd, beseffen we ook maar al te goed dat dit handelen aan zeggingskracht wint op het moment dat het ook existentieel-subjectief beleefd wordt. Of zoals de heilige paus Johannes Paulus II het zei: “De geloofwaardigheid van de Kerk gaat langs de weg van de barmhartige en medelijdende liefde.” Dit maakt dat de pastorale vorming, naast de studie, de geestelijke en menselijke vorming, een belangrijk onderdeel is van het hele vormingstraject. In deze nieuwsbrief kunt u daarover meer lezen. Daarnaast leest u ook over ander wel en wee van onze opleiding. Voor het moment wens ik u een goede adventstijd toe en een Zalig Kerstmis.

Rector N.M. Schnell

Opleiding Bovendonk

De pastorale vorming

Tempus fugit. Het is ondertussen al meer dan vijf jaar geleden dat ik voor de eerste keer het imposante gebouw van Bovendonk binnenliep. Ik herinner me nog heel goed de openingsviering van dat jaar. Mgr. Van den Hende was nog bisschop van Breda. Ik was onder de indruk van zijn verschijning: een evenwichtig man, twee voeten op de grond en sprekend met gezag. Wat mij doorheen de jaren steeds bijgebleven is zijn de woorden die hij sprak in de homilie van die dag: “Je bent hier niet om gewijd te worden maar om gevormd te worden!”

Ik werd geboren als oudste in een doorsnee gezin van drie kinderen, moeder als huisvrouw en vader werkende als bediende in een farmaceutisch bedrijf. Als ik terugkijk op mijn jeugd kan ik me niet herinneren dat wij uitgesproken praktiserende katholieken waren die de kerkdeur regelmatig platliepen. Ik werd wel opgevoed met de katholieke waarden, ging naar een katholieke school, ontving mijn eerste communie, het vormsel en was misdienaar in onze parochie. Als puber verdween de kerk meer en meer uit zicht en toen ik ging studeren in Leuven was ze volledig uit mijn leven verdwenen. Het was een moeilijke tijd; tastend, struikelend en botsend zocht ik de weg doorheen het leven. En net, toen alles verloren leek te zijn en mijn jonge leven tot een puinhoop geworden was ontmoette ik Robert, een missionaris. Hij vertelde mij over zijn geloof, zijn avonturen in Congo, over de verschrikkelijke aanvallen van malaria, de zin van het leven... Deze ontmoetingen veranderde mijn leven volledig. We verbeterden samen de wereld, ik haalde herinneringen op over mijn tijd als misdienaar, hoe ik opkeek naar de pastoor, die verhalen over Jezus. En zo groeide er, tussen pot en pint het verlangen Jezus beter te leren kennen. Nieuwsgierig ging ik Hem zoeken en kwam Hem overal tegen. Beetje bij beetje kreeg God opnieuw een plek in mijn leven, ik herontdekte de Bijbel en de kapel van de parochiekerk werd terug mijn vertrouwde plek. In 2005 maakte ik de grote stap naar het religieuze leven: Christus navolgen, Hem nog beter leren kennen werd mijn missie. Vier jaar heb ik mogen verblijven in de abdij van Tongerlo.

Het was een mooie tijd en een essentiële stap in mijn geloofsverhaal. Na een lange tijd van onderscheiding en antwoordend op de roeping die God in mijn hart had geplant, verliet ik in 2009 de abdij, vastberaden me aan te melden voor de priesteropleiding.

De armen kregen een gezicht

Tijdens de eerste vier jaar van de opleiding werkte ik als zorgkundige op de spoedafdeling van een ziekenhuis dat gelegen is in de armste wijk van Antwerpen. Agressie, drugsgebruik, dronkenschap, extreme armoede, verwaarlozing zorgden ervoor dat ik, geconfronteerd met de gebrokenheid van het menselijk bestaan in de meest extreme vormen, steeds de twee voeten op de grond hield. De armen, de uitgestotenen van onze maatschappij waarover ik in de les en van achter de preekstoel vaak hoorde praten kregen een gezicht. Ik mocht hen in de ogen kijken, luisteren naar hun verhaal, hen de zorgen bieden die ze nodig hadden. De jaren op de spoedafdeling hebben een diepe indruk nagelaten en hebben mij getekend voor het leven.

Stageactiviteit

Momenteel loop ik stage in de parochie Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt-Ontvangen te Kontich-kazerne, ten zuiden van Antwerpen en op de pastorale dienst van een lokaal ziekenhuis in de buurt. Door mijn stageactiviteit mag ik ervaren dat Gods bevrijdende boodschap leven-gevend is. De Kerk en wij christenen hebben een boodschap die relevant is voor de wereld, nu meer dan ooit. Het is mijn vurige wens dat christenen meer de wereld zouden intrekken om er van te getuigen dat Christus leeft en leven geeft! Zo probeer ik ook in mijn stage werkzaam te zijn. Ik vind het uitermate belangrijk om als stagiair contact te hebben met de mensen uit de parochie door een praatje na de zondagse mis, een bezoek in het ziekenhuis, door een gesprek ter voorbereiding op een doopsel, door huisbezoeken. Het is enkel zo dat je te weten komt wat er leeft onder de mensen, wat hun vragen zijn en welke verlangens er leven.

De stage is de laatste fase in de opleiding die steunt op vier pijlers: de persoonlijke, spirituele, pastorale en intellectuele vorming.

Opleiding Bovendonk

De pastorale vorming

Losse eindjes komen samen

Het mooie van deze fase is dat alles wat ik leerde in de voorbije jaren verdicht wordt. De losse eindjes komen als het ware samen. Als stagiair sta je er gelukkig niet alleen voor. Op mijn stageplek kan ik rekenen op mijn werkveldbegeleider, de pastoor van de parochie, die mij met raad en daad bijstaat in mijn werk. Het is goed om een mentor te hebben die door zijn ervaring je kan begeleiden in je leerproces. Daarnaast zijn er op Bovendonk twee momenten waarin je als stagiair casussen kan aanbrengen vanuit je werkervaring en waarin we met de jaargroep daarover in gesprek gaan. In de supervisie komt het eigen professioneel handelen aan bod. Hoe ga ik om met kritiek? Hoe blijf ik professioneel staande als het verhaal van mensen mij emotioneel raakt? Kortom, in de supervisie mag ik mijn professioneel handelen in vraag stellen en ga ik op zoek waarom ik de dingen doe zoals ik ze doe én hoe ik in de toekomst adequater kan reageren op situaties die zich voordoen. Een tweede vak is de pastoraal-theologische reflectie. Het boeiende aan dit vak is dat het gehele spectrum van de theologie in praktijk en theorie meegenomen moet worden. Het kritisch reflecteren stelt het eigen professioneel handelen in vraag, maar geeft tevens een verdieping, een aanscherpen van eigen theologische visie én de invloed daarvan op het pastoraal handelen. Pastorale vorming is dus meer dan alleen maar stagelopen in een parochie, het is vooral reflectie. Ik heb het steeds als een grote rijkdom ervaren zoveel bekwame mensen rondom mij te hebben die mij begeleiden in dat reflectieproces.

Instrument in Gods Kerk

Wanneer deze nieuwsbrief in uw brievenbus valt is het eerste semester van het schooljaar zo goed als voorbij. Het komende semester zal ik, als alles verloopt zoals gewenst, een belangrijke stap zetten in mijn leven. De opleiding op Bovendonk zal voor mij eindigen, maar de vorming zal nog verder gaan. De goede basis van kritisch reflecteren die Bovendonk heeft gelegd hoop ik een gans leven te mogen bewaren.

Ikzelf mag een instrument worden in Gods Kerk maar zoals bij elk instrument moet er af en toe gestemd worden en gesleuteld worden aan de snaren om mooie muziek te blijven maken.

Tot slot wil ik u vragen om te bidden voor roepingen tot het priesterschap, het diaconaat en het religieuze leven. De oogst is groot maar werkers zijn er weinig. En voor alle studenten van Bovendonk opdat zij de roeping die God in hun hart heeft geplant leren verstaan en mogen uitgroeien tot waardige werkers in de wijngaard van de Heer.

Joeri Flerackers

Priesterstudent van het bisdom Antwerpen

Opleiding Bovendonk

De pastorale vorming

Het vormingsaanbod van de Priester- en Diakenopleiding kent vier pijlers: de persoonsvorming, de spirituele vorming, de intellectuele vorming (de theologische studie) en de pastorale vorming. In deze bijdrage wordt nader ingegaan op de pastorale beroepsvorming.

Met het oog op de beroepsvorming wordt gedurende de hele opleiding een groot aantal beroepsvoorbereidende onderwijsmodulen verzorgd, veelal in practicumvorm: catechetiek, diaconie, sacramentenvoorbereiding, liturgie, preekbegeleiding, kerkmuziek, gespreksvoering, groepsdynamica en pastoraal-theologie.

In de tweede fase van de opleiding ligt het accent heel sterk op de pastorale beroepsvorming door de daar geplaatste tweejarige parochiestage en de daarbij aangeboden begeleiding. De student heeft de maatschappelijke functie, die hij in de eerste fase van de opleiding nog vervulde, opgegeven en is nu voltijds beschikbaar voor de opleiding, grotendeels ingevuld door de pastorale stage. Het leren in en aan de beroepspraktijk staat centraal.

De tweejarige stage, die plaatsvindt in het basispastoraat, kent een opbouw van aanvankelijk observeren en zelf leerdoelen stellen, naar onder begeleiding participeren in pastorale activiteiten en op den duur steeds meer zelfstandig pastoraal functioneren. Naast de keuze van een geschikte stageplaats is ook heel belangrijk de keuze van de werkveldbegeleider die de stagiaire op de stageplaats zal begeleiden. Hij of zij is degene die de stagiaire heel direct binnenleidt in het beroep. Aan het begin van de stage stellen student en opleiding samen vast in welke mate de student al beschikt over de competenties waarover hij aan het einde van de stage zal moeten kunnen beschikken om als beginnend diaken te kunnen functioneren (eindtermen van de pastorale vorming). Op grond van deze vaststelling worden leer- en trainingsdoelen geformuleerd om in de stage aan te werken. Tussentijds en op het einde van de stage worden deze geëvalueerd. Dat leren in en aan de praktijk krijgt een vrij intensieve begeleiding.

Allereerst en vooral door de directe begeleiding op de stageplaats. De werkveldbegeleider ziet de stagiaire functioneren en helpt hem door regelmatige bespreking van de situatie op de stageplaats en van de stage - ervaringen van de stagiaire. Meestal is hij of zij ook een voorbeeld voor de stagiaire.

Naast deze belangrijke begeleiding op de stageplaats is er de begeleiding vanuit de opleiding. Hierboven werd een aantal practica genoemd die in het kader van de beroepsopleiding worden gevolgd. Zwaartepunt van de begeleiding in de stageperiode is een “terugkomdag” eens in de twee weken op Bovendonk. Eén dagdeel pastoraal-theologische reflectie en een ander dagdeel supervisie.

Bedoeling van de pastoraal-theologische reflectie is om de stage-ervaringen te integreren met de in de opleiding aangereikte theologische kennis, vaardigheden en houdingen. Op deze manier wordt getracht om praktisch-theologische theorie en praktijk op een vruchtbare manier met elkaar te verbinden. Bedoeling van de supervisie is om systematisch te reflecteren op de eigen persoon van de stagiaire in relatie tot zijn functioneren. Het kijken naar het eigen handelen, naar de eigen persoon in de pastorale beroepssituatie staat centraal. Een belangrijk instrument in het pastoraat is de persoon van de diaken of priester zelf. Hij moet kunnen beschikken over voldoende zelfkennis. Zowel de pastoraal-theologische reflectie als de supervisie worden verzorgd in groepsverband. Het is zeer stimulerend om aan en van elkaars ervaringen en van de reflectie daarop te leren.

Zelf begeleid ik de supervisiebijeenkomsten. Het is een uitverkiezing om dat te mogen doen. Het is boeiend en uitdagend om het leerproces van de supervisanten te kunnen meemaken en te kunnen stimuleren. Mogelijk dat ik nog eens in de gelegenheid ben om in deze Nieuwsbrief nader in te gaan op het leren in supervisie als specifiek onderdeel van de pastorale beroepsvorming.

Piet Hein Dieben
Supervisor

Opleiding Bovendonk

Kennismaking met Ben Hartmann

Sinds dit voorjaar is Ben Hartmann als studierector verbonden aan de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk te Hoeven. Hij combineert deze functie met verschillende andere taken binnen het bisdom van Breda. Hij is secretaris-generaal van het bisdom, directeur van het Sint Franciscuscentrum en tegelijkertijd missiesecretaris.

Ben is in 1967 geboren in Enschede. Daar volgde hij de middelbare school op het Jacobuscollege waar toen nog karmelieten aan verbonden waren. “Mijn docent voor Latijn was karmeliet. Je merkte dat hij bijzonder graag les gaf. Op een gegeven moment vertrok hij omdat de aartsbisschop hem gevraagd had ergens pastoor te worden. Hij gaf hieraan gehoor. Dit maakte op mij als jongere een diepe indruk.” Na de middelbare school studeerde hij filosofie en theologie op het grootseminarie Rolduc te Kerkrade maar besloot zich niet te laten wijden. Hartmann vervolgde zijn studies in Utrecht waar hij afstudeerde als historicus. In dit kader verbleef hij een jaar in Bonn. Momenteel werkt Ben aan een dissertatie over de vereringsgeschiedenis van de martelaren van Gorinchem.

“Meteen na mijn afstuderen in 1998 werd ik docent kerkgeschiedenis aan het grootseminarie Vogelenzang in het bisdom Haarlem,” vertelt hij. “Één jaar later ontving ik de benoeming tot studieleider van de diaken- en catechistenopleiding en staflid van de Tiltenberg. Dit bleef ik tot 2013 toen bisschop Liesen mij benaderde om secretaris-generaal van het bisdom te worden.”

Nu hij al weer een periode meedraait, merkt Ben Hartmann toch enige verschillen. “De groep op Bovendonk is door de bank genomen ouder. Het zijn mensen met levenservaring en een beroepsachtergrond. Ze geven iets op om priester te worden. Hun inzet en toewijding zijn heel groot. Op de Tiltenberg was ik betrokken bij de vorming van jongeren die zichzelf en hun roeping moeten ontdekken. De studenten van Bovendonk zijn in menselijk opzicht reeds gevormd. Het is hun opdracht een andere habitus aan te leren en hun leven opnieuw te bezien vanuit hun geloof. Ik merk dat er op Bovendonk veel aandacht is voor begeleiding en supervisie. De studenten wordt geleerd te reflecteren op hen zelf en dat is waardevol.”

Als studierector heeft Ben Hartmann ook ideeën over de toekomstige ontwikkeling van Bovendonk.

“Bovendonk is een schitterend gebouw. Je merkt dat het binnen het bisdom een belangrijke functie vervult, ook voor mensen die niet met de opleiding verbonden zijn. Er vinden meer en meer diocesane bijeenkomsten plaats zoals de Bijbelcursus en de tweejarige geloofscursus van het Sint Franciscuscentrum. Dit is een cursus met algemene geloofsvorming waar iedereen aan mee kan doen en waarmee deelnemers zich verder kunnen kwalificeren als parochievrijwilliger.

Mijn vraag is hoe we de faciliteiten van Bovendonk vruchtbaarder kunnen maken voor een grotere groep.” Hartmann denkt concreet aan de bibliotheek en de mogelijkheden die het docentencorps biedt. “Bovendonk kan zo uitgroeien tot een plaats waar mensen de inhoud van het geloof leren kennen en ingroeien in het geloof. Aan zo’n plaats is behoefte.” In dit verband is ook de aanwezigheid van het Antoniushuis belangrijk. “Zo sluiten we na cursusavonden van het Sint Franciscuscentrum en bijeenkomsten van de Lekenraad aan bij de completen die de bewoners van het Antoniushuis gezamenlijk bidden. Op die manier is Bovendonk meer dan een gebouw maar een accueil, een ontvangtplaats in meerdere opzichten.”

Hans de Jong

Opleidingsberichten

Personalia en opleidingsberichten van Bovendonk

Priester- en diakenwijdingen

Op 7 november 2015 is Jochem van Velthoven in de kathedraal van Breda door Mgr. Liesen tot priester gewijd. Eerder dit jaar, op 15 mei, ontving Jochem in de kapel van Bovendonk de diakenwijding. Op 8 november 2015 werd Boris Plavčić in de kathedraal van Rotterdam door Mgr. Van den Hende tot diaken gewijd. Boris ontving het grootste gedeelte van zijn opleiding aan het seminarie De Tiltenberg. In het studiejaar 2014-2015 was Boris aan Bovendonk verbonden voor de begeleiding van de pastorale stage. Beide wijdingen van harte gefeliciteerd!

Informatiedag op 9 april 2016

Op 9 april vindt de jaarlijkse informatiedag plaats op Bovendonk. Mannen die geïnteresseerd zijn in het priesterschap of diakenambt en zich willen oriënteren op de opleiding zijn van harte uitgenodigd. Voor aanmelding en meer informatie: <http://www.pdob.nl/>

In memoriam Pater Toon Brekelmans

Op 11 september 2015 overleed in Teteringen pater Toon Brekelmans msf. Hij doceerde kerkgeschiedenis aan de Priesteropleiding Bovendonk in de jaren negentig en was als docent betrokken bij de opbouw van de bibliotheek. Pater Brekelmans is in 1930 in Udenhout geboren. Hij legde zijn geloften bij de Missionarissen van de Heilige Familie af op 8 september 1953 en werd op 27 juli 1958 tot priester gewijd. Hij studeerde kerkgeschiedenis aan de Gregorianum. In Nederland doceerde hij op verschillende theologische opleidingen en pedagogische academies. Door bemiddeling van dr. C. Caspers mocht de bibliotheek van de Priester- en Diakenopleiding een belangrijk deel van zijn bibliotheek ontvangen. Dit legaat vormt een waardevolle aanvulling op de onderdelen christelijke kunst en kerkgeschiedenis.

Jubileum

Oud-werkbegeleider N.E.P. Meurkens vierde op 24 november 2015 zijn 25-jarig jubileum als diaken.

Bovendonk Academie van 8 tot en met 10 november 2015

Voor de zevende keer vond de jaarlijkse Bovendonk Academie plaats, de voortgezette vorming voor oud-

studenten. Het thema van deze dagen was “Sacrament van het huwelijk en gezinspastoraat”. In een sfeer van gebed, studie en ontmoeting hebben de deelnemers zich in het onderwerp verdiept. De volgende Bovendonk Academie is van 6 tot en met 8 november 2016.

Masterclass Geestelijke Begeleiding

Van 31 januari tot en met 2 februari 2016 vindt er een vervolgcursus Geestelijke Begeleiding plaats met als thema “Geestelijke begeleiding en geestelijke gezondheidszorg.” Uitgenodigd zijn alle mensen die al eerder aan de basis cursus hebben meegedaan.

Internationaal Symposium op 3 juni 2016

Op vrijdag 3 juni 2016 zal op Bovendonk een internationaal symposium worden georganiseerd over opleiding en vorming van late roepingen tot het priesterschap en het diaconaat.

Gebedskring en www.roeping.nu

Op 8 november 2015 heeft in de kathedraal van Breda de halfjaarlijks roepingenvesper plaatsgevonden. De vesper werd voorafgegaan door een kort middagprogramma, waarin de priester Hans Schouten en vrijwilligster bij bedevaarten naar Beauraing Corrie van Beurden vertelden over hun roeping. Op roepingenzondag 17 april 2016 vindt de volgende roepingenvesper plaats op Bovendonk. Meer informatie vindt u t.z.t. op de website van het bisdom Breda. Op www.roeping.nu vindt u nog veel meer informatie over roepingen. Voor het onophoudelijke gebed om roepingen, dat van groot belang is, kunt u zich aansluiten bij de diocesane gebedskring. Lid worden: (E) gebedskringroepingen@bisdombreda.nl of (T) 076 5223444.

Denkt u ook aan de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk als goed doel?

Investeer in de opleiding van priesters en diakens!

Uw gift ontvangen wij graag op

IBAN NL 93 INGB 0002 5806 80

t.n.v. Stichting PDOB te Breda.